

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

Katsoin sisällysluetteloa vuonna 1924

KERTOMUS

VUODELTA 1923

EDUSKUNNAN PANKKIVALIOKUNNALLE

HELSINKI 1924

VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO

Sisällysluettelo.

	Sivu		Sivu
<i>Katsaus taloudelliseen kehitykseen vuonna 1923.</i>		<i>Erinäisiä Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita.</i>	
Tuotanto	3	Laki valuuttakaupan harjoittamisesta ..	28
Ulkomaan kauppa	3	Kysymys Rahapajan yhdistämisestä Suomen Pankkiin	28
		Kysymys Leimakonttorin yhdistämisestä Suomen Pankkiin	29
<i>Markan arvon kehitys.</i>		Kysymys lain muuttamisesta, jolla Suomen Pankki on toistaiseksi vapautettu lunastamasta seteleitensä kultarahalla ..	30
Markan kurssin nousukausi	8	Pankin ohjesäännön ja Pankkivaltuusmiesten johtosäännän uudistaminen ..	30
Markan kurssin vakaantuminen	9	Toimenpiteitä, jotka koskevat yksityisten sitoumuksia Pankille	31
Markan kurssin lasku	13	Ulkomaiset asiamiehet	32
Markan kotimainen ostokyky	14	Pankin kiinteistöt	33
		Tilintarkastus	33
<i>Rahamarkkinat ja Suomen Pankin tila.</i>		Lainausliikkeen tarkastus	33
Rahamarkkinain tila	17	Katsastukset	33
Suomen Pankin lainausliike	19	Ylimääräisen virkailijan ottaminen	33
Liikkeessä oleva setelistö	21	Virka- ja palvelusmiesten palkkaus	33
Setelinantoa vastaavat varat	21	Erinäisiä määrärahoja	34
Suomen Pankin tila vuoden 1923 lopussa ja vuosivoitto	22	Johtokunta	35
		Diskonttokomiteat	35
<i>Valuuttaa koskevat toimenpiteet.</i>		Pankkivaltuusmiesten virantoimitus	36
Valuuttapoliittiset toimenpiteet	24		
Selvitysten hankkiminen vastaista valuuttapolitiikkaa varten	26		

Katsaus taloudelliseen kehitykseen vuonna 1923.

Vuonna 1922 maamme talous oli kehitynyt harvinaisen suotuisasti. Viimeksi kuluneena vuonna kehitys ei ollut yhtä edullinen. Päinvastoin aiheuttivat eri syyt osittain huomattaviakin vaikeuksia.

Tuotanto.

Sato, joka v. 1922 oli rukiista jotenkin keskinkertainen, kevätviljasta hyväpuoleinen ja heinästä sangen hyvä, mutta perunasta heikko, muodostui kuluneena vuonna kylmän ja myöhäisen kevään, kesän runsaiden sateiden, elo- ja syyskuun hallojen sekä sateisen syksyn vaikutuksesta harvinaisen epädulliseksi. Se oli tosin rukiista määrältään lähes keskinkertainen, mutta laadultaan huono, kaurasta niukka ja laadultaan niinkään huono, heinästä tyydyttävä, joskin laadultaan huononpuoleinen, sekä perunasta keskinkertaista huonompi.

On todennäköistä, että koko sadon arvo oli keskinkertaista satoa noin 700—800 milj. mk. eli noin 20 % pienempi.

Maitotaloustuotannon alalla sen sijaan oli havaittavana jatkuvaa edistymistä. Voinvientiosuusliike Valiolle sen jäsenmeijereiltä tullut voimäärä oli viime vuonna 165,763 astiaa, vastaten 153,546 astiaa edellisenä vuonna.

Vientiteollisuuden tuotanto oli edelleen verraten suuri. Sahaamattoman puutavaran vienti oli 3,150,900 m³ eli 47.3 % suurempi kuin edellisenä vuonna ja jotenkin yhtä suuri kuin v. 1913. Saha-

tun puutavaran vientimäärä oli 901,300 standerttia eli 6.3 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Puutavaran vienti nousi siten jokseenkin yhtä suureksi kuin v. 1913, jolloin saavutettiin tämän tavaran tähänastinen suurin vuosivienti. Selluloosan tuotanto viime vuonna laskettiin 319,700 tonniksi, kun se v. 1913 oli ollut 144,590 tonnia ja v. 1922 282,650 tonnia. Puumassan tuotanto arvioitiin v. 1923 noin 200,000 tonniksi (v. 1913 154,640 tonnia ja 1922 173,360 tonnia). Paperin tuotanto, jota kuluneena vuonna häitäsivät, kuten jällempänä esitetään, epädulliset markkinat, oli laskelmien mukaan 208,245 tonnia, kun se v. 1913 oli 167,630 tonnia ja v. 1922 212,580 tonnia. Vuoden lopulla maan 72 paperikoneesta 13 seiso.

Mitä tulee kotimaista kulutusta varten työskentelevään teollisuuteen, tapahtui siinä muutamilla erikoisaloilla tuotannon supistusta, mutta yleensä se, korkeata tullisuoja nauttien, toimi häiriintymättömästi.

Ulkomaan kauppa.

Maamme viennin paljous eli „volyymi” oli kuluneena vuonna vain hiukan suurempi kuin edellisenä. Se teki 94.6 % vuoden 1913 viennistä, kun vuoden 1921 vienti oli ollut siitä 69.0 % ja vuoden 1922 vienti 93.5 %. Rahassa oli viime vuoden vienti 4,392.5 milj. mk., kun taas vastaava summa v. 1922 oli 4,467.6 milj.

mk. Viennin arvon pieneneminen 75 milj. markalla johtui vientitavarain hintain alenemisesta.

Viennin kasvamista ehkäisi kuluneena vuonna tärkeimpien vientitavarain kysynnän heikentyminen ostajamaissa. Tämä johtui etusijassa Euroopan valtiolisten olojen epävakaisuudesta. Heinäkuun alussa puhkesi lisäksi Englannissa satamatyöväen lakko, joka aiheutti meidänkin maamme viennin viivästymistä ja sittemmin edisti, menekin seisauttues- sa, puutavarain hintain laskua. Myöskin muiden maiden kilpailu vaikeutti jossain määrin vientitavaraimme myyntiä. Sahatun puutavaran alalla alkoi kesällä Itä-Euroopan maiden kilpailu tuntua. Paperimarkkinoita painosti Kanadan tuotannon lisäys, joka ei kuitenkaan näytä olleen varsin suuri, Venäjän, Keski-Euroopan ja Balkanin maiden paperin kulutuksen aleneminen ja ennen kaikkea Saksan paperituotannon kilpailu. Voin viennin alalla ilmestyivät uusina kilpailijoina Viro, Latvia ja Venäjä, jotka tarjosivat tavaransa halpaan hintaan Ruotsin ja Tanskan markkinoilla, kun taas voin kulutus Saksassa väheni. Juuston vientiä vaikeutti Ranskan korkea juuston tulli, Belgian frangin arvon aleneminen sekä Norjan juustontuotannon lisääntyminen. Tästä vientitavaraimme markkinain tilasta oli seurauksena hintain aleneminen.

Sahaamattoman puutavaran hinnoista mainittakoon, että propsien ja paperipuiden fob-hinnat, mitkä vuoden alussa olivat keskimäärin, edellisten 750 mk. ja jälkimmäisten 800 mk. syleltä, kohosivat helmikuuhun saakka, jolloin vastaavat hinnat olivat 775 mk. ja 825 mk., mutta alkoivat sitten alentua, tehden syyskuussa seuraavalle laivauskaudelle myydyistä tavarasta keskimäärin 600—620 mk. propsi- ja 650—670 mk. paperipuusyleltä.

Vuoden lopussa olivat vastaavat hinnat 620 ja 670 mk.

Sahatusta puutavarasta saivat suuret tunnetut tuotantolaitokset keskihintana vuoden alussa honkatavarasta:

3 × 9" lankuista	£ 25.—
2 1/2 × 7" battenseista	„ 18.—
2 × 4" scantlingeista	„ 14.10
1 × 4" pikkulaudoista	„ 14.—

Kuusitavarasta olivat vastaavat hinnat:

3 × 9" £ 20.— eli Hfl.	215:—
2 1/2 × 7" „ 15.— „ „	175:—
2 × 4" „ 13.— „ „	135:—
1 × 4" „ 12.10 „ „	135:—

Elokuussa, jolloin hinnat olivat alimmillaan, saivat samanlaiset liikkeet keskimäärin honkatavarasta:

3 × 9" lankuista	£ 20.——21.—
2 1/2 × 7" battenseista .. „	16.10—17.—
2 × 4" scantlingeista . „	14.10
1 × 4" pikkulaudoista „	13.10

sekä vastaavansuuruisesta kuusitavarasta:

3 × 9" £ 16.——17.— eli Hfl.	180
2 1/2 × 7" „ 14.10—17.— „ „	160
2 × 4" „ 13.——12.10 „ „	120
1 × 4" „ 10.— „ „	120

Joulukuussa seuraavan vuoden laivaukselle myydyistä määristä saatiin osittain samat, osittain hiukan korkeammat hinnat kuin elokuussa.

Paperin hinnat alenivat keväällä, rotatiopaperin 6 %, ohuen painopaperin 10 %, kiilloittamattoman paperin 17 % ja puuttoman painopaperin 20 %. Vuoden loppuun asti paperihinnat pysyivät alhaisina.

Selluloosan hinnan kehitys sen sijaan oli toisenlainen. Tammikuussa oli esim. vahvan sulfiittiselluloosan hinta cif Englannin itärannikolla 14 puntaa tonnilta. Mutta Englannin satamalakon aikana kohosivat hinnat niin, että mainittua laatua olevasta sulfiitista saatiin kesä—heinäkuulla 16 puntaa. Vuoden jälkipuoliskolla tämänkin tavaran hinta aleni, lopulta 12 puntaan. Muiden selluloosalaatujen hinnat vaihtelivat samansuuntaisesti. Ennen markan arvon laskua syksyllä oli tehtaiden markoissa saama hinta lähes 30 % alempi kuin vuoden alussa.

Voin hinnat olivat Englannissa vuoden alussa hyvät. Tammikuun ensimmäisellä viikolla saavutettiin cif-hintana aina 210 shillinkiin saakka centneriltä, kun sen sijaan vastaavalla viikolla v. 1922 hinnat olivat 155—160 shillingissä. Kevättalvella hinnat alkoivat alentua ja aleneminen muodostui huhtikuun loppupuolella romahduksen tapaiseksi. Toukokuun viimeisellä viikolla eivät hinnat enää olleet kuin 138—140 shillinkiä centneriltä. Tällöin oli myöskin Kööpenhaminan noteeraus koko vuoden alimmassa pisteessä eli Tkr. 334, oltuaan maaliskuun ensimmäisellä viikolla, jolloin se sitä ennen oli korkeimmillaan, Tkr. 502. Vuoden loppupuolella voin hinnat jälleen kohosivat, saavuttaen joulukuun ensimmäisellä viikolla korkeimman kohtansa, Englannissa 225—226 shillinkiä centneriltä ja Kööpenhaminan noteerauksen mukaan Tkr. 537.

Tällainen vientitavarain hintojen kehitys alensi asianomaisten liikkeiden voittoa vielä enemmän sen kautta, että hintojen laskun aikana myöskin Suomen markan arvo oli korkeampi kuin vuoden alussa ja lopussa. Niinpä vuoden keskihinta voista oli Englannin rahassa laskien kilolta vain 1 markkaa alempi kuin edellisellä vuonna, kun se Suomen

rahassa laskien oli noin 7 markkaa alempi.

Yleinen vientihintaindeksi oli viime vuonna 1,145, vastaavan luvun ollessa v. 1921 1,213 ja v. 1922 1,180. Vaikka vientihintaindeksi siis oli laskenut vuodesta 1921 5.6 % ja vuodesta 1922 3.0 %, oli se viime vuonna, päinvastoin kuin vuosina 1920—1922, korkeampi kuin maamme tukkuhintaindeksi, joka oli 1,095. Mitä eri vientitavarain hintoihin tulee, oli puutavaran hintaindeksi viime vuonna 1,143, selluloosan 1,264, paperin 958 ja voin 1,121. Huomattavin oli paperin vientihintaindeksin lasku 1,198:sta v. 1922 958:an viime vuonna eli 20 %:lla.

Vientimääriin ei hintain aleneminen tuntuvasti vaikuttanut. Päinvastoin kasvoi, kuten edellä mainittiin, sekä sahaamattoman että sahatun puutavaran vienti. Myöskin selluloosan vienti oli viime vuonna suurempi kuin edellisellä vuonna. Sahaamattoman puutavaran vienti oli v. 1921 ollut vain 26 % ja v. 1922 68 % vastaavasta vienistä v. 1913, mutta v. 1923 se kohosi 99.6 %:in siitä. Sahatun puutavaran vientimäärä oli v. 1921 ollut 71 % ja v. 1922 94 % sanotun tavaran vientimäärästä v. 1913, mutta kohosi v. 1923 99.8 %:in siitä. Nykyään on tämän tavaran vienti Suomesta lähes kolmasosa Euroopan maiden ostaman sahatun puutavaran määrästä. Pehmeämmän sahatun puutavaran markkinoilla saavutti maamme viime vuonna Englannissa ensimmäisen sijan, mikä vielä edellisellä vuonna oli Ruotsilla. Selluloosan vientimäärä taas, joka v. 1921 oli ollut 163 % ja v. 1922 244 % v. 1913 viedystä määrästä, teki viime vuonna 263 % siitä. Paperin viennin vastaavat numerot olivat: v. 1921 88 %, 1922 132 % ja 1923 119 % vuoden 1913 vientimäärästä, sekä voin ja juuston yhteisen viennin: v. 1921 62 %, 1922 80 % ja v. 1923 57 %.

Vuosien 1919—1923 tuonti ryhmitettynä laatunsa mukaan ja verrattuna vuosien 1911—1913 tuontiin.

Tuonnin laatu	Keskimäärin 1911—1913 Milj. mk.	1919			1920			1921			1922			1923		
		Milj. mk.	1913 vuoden hintojen mukaan	% vuos. 1911—1913 tuonnista	Milj. mk.	1913 vuoden hintojen mukaan	% vuos. 1911—1913 tuonnista	Milj. mk.	1913 vuoden hintojen mukaan	% vuos. 1911—1913 tuonnista	Milj. mk.	1913 vuoden hintojen mukaan	% vuos. 1911—1913 tuonnista	Milj. mk.	1913 vuoden hintojen mukaan	% vuos. 1911—1913 tuonnista
Elintarpeet ja nautinto-aineet	187	1,108	139	74	1,168	67	36	1,577	101	54	1,450	126	67	1,474	153	82
Kulutettaviksi aiotut teollisuustuotteet ..	88	471	87	99	646	78	89	682	65	74	802	81	92	1,087	132	150
Raaka-aineet	151	695	102	68	1,249	92	61	834	74	49	1,272	122	81	1,461	158	105
Kuljetusneuvot, koneet, työkalut y. m. s. tuotantovälineet	44	236	57	130	564	61	139	498	49	111	446	54	122	578	79	180

Tuonnin kokonaismäärä, joka v. 1921 oli ollut 54.5 % ja v. 1922 74.7 % vuoden 1913 tuonnista, kohosi viime vuonna 101.5 %:in siitä. Tuonnin raha-arvo kasvoi 3,969.9 milj. markasta v. 1922 4,600.3 milj. markkaan v. 1923 eli 630 milj. markalla. Tuonnin kasvu johtui useista syistä. Ensiksikin siihen vaikutti heikko sato. Tästä johtunut tuonnin lisäys, vuoden neljänä viimeisenä kuukautena 64 milj. kiloa viljaa ja 44 milj. kiloa väkirehua, teki jo noin 180 milj. mk. Rukiin ja ruisjauhojen tuonti, mikä v. 1922 oli ollut vain 49 % vastaavasta tuonnista v. 1913, kisaantyi jo vuoden alkupuoliskollakin ja kohosi näinollen 73 %:in vuoden 1913 tuonnista. Kauran ja kauraryynien sellaisenaan verraten pieni tuonti kasvoi noin 12-kertaiseksi vuoteen 1922 verraten ja vehnän tuonti neljännöksellä. Viimeksi mainittu tuonti oli kuitenkin edelleen pienempi kuin ennen sotaa, tehden 84 % vuoden 1913 vas-

taavasta tuonnista. Muiden kulutustavarain tuonnissa kiinnittää huomiota tupakan tuonnin kasvaminen edelleen lähes 40 %:lla, jos kohta sekin vielä oli vain 72 % vuoden 1913 tuonnista. Sen sijaan kahvin tuonti kasvoi vain vähän. Sokeria, jota joulukuulla 1922 ennen tullin nousua oli tuotu lähes neljän kuukauden tarvetta vastaava määrä, tuotiin v. 1923 jonkun verran vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Osa tuonnin lisäyksestä johtui tuotantotoiminman jatkuvasta voimakkaasta laajenemisesta. Tämä näkyy m. m. siitä, että v. 1923 tuotiin metalleja, metallitarvikkeita, koneita ja kojeita yhteensä 799.9 miljoonan markan arvosta, kun vastaava summa v. 1922 oli ollut vain 607.5 milj. markkaa.

Tuonnin hintaindeksi aleni viime vuonna edelleen huomattavasti. Se oli v. 1922 1,072 ja v. 1923 915. Alennus johtui osittain hintojen alenemisesta ulkomailla, mutta suureksi osaksi markan

keskikurssin noususta. Hintaindeksi aleni melko tasaisesti kaikissa tuontitavaroissa, enin kuitenkin elintarpeiden ryhmässä, nim. 1,150:stä 963:en.

Maamme kauppataisuus osoitti v. 1923 208 milj. markan tuontienemmyyden, kun siinä edellisenä vuonna päinvastoin oli ollut 498 milj. markan vientienemmyys.

Viisivuotiskautena 1909—1913 vastasi vienti 74.0 %, v. 1919 35.1 %, v. 1920 80.7 %, v. 1921 94.5 %, v. 1922 112.5 % sekä v. 1923 95.5 % tuonnista.

Tuonnin ja viennin arvo eri kuukausina sekä tuonnin ja viennin enemmisyys vuosina 1913, 1922 ja 1923 käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

Tuonnin ja viennin arvo v. 1913 sekä vv. 1922 ja 1923.

Kuukausi	Tuonti			Vienti			Vientienemmyys (+) Tuontienemmyys (-)		
	1913	1922	1923	1913	1922	1923	1913	1922	1923
Miljooneja markkoja									
Tammikuu ..	29.9	146.1	306.2	13.0	146.2	199.0	-16.4	+ 0.1	-107.2
Helmikuu ...	26.6	116.6	261.5	14.2	116.3	150.4	-12.9	- 0.3	-111.1
Maaliskuu ...	30.0	225.7	308.3	13.6	200.3	154.4	-16.4	- 25.4	-153.9
Huhtikuu ...	32.3	322.3	368.0	17.3	256.0	195.5	-15.0	- 66.3	-172.5
Toukokuu ...	52.6	456.4	460.1	36.6	333.3	247.6	-16.0	-123.1	-212.5
Kesäkuu	43.0	426.4	421.4	49.1	532.3	529.9	+ 6.1	+105.9	+108.5
Heinäkuu ...	43.5	319.9	387.3	56.6	625.5	657.3	+13.1	+303.6	+270.0
Elokuu	40.3	399.8	370.7	52.0	600.0	563.7	+11.8	+200.2	+193.0
Syyskuu	51.8	360.8	410.3	50.3	511.0	477.4	- 1.5	+150.2	+ 67.1
Lokakuu	61.4	365.0	469.9	42.9	479.2	481.2	-18.5	+114.2	+ 11.3
Marraskuu ..	48.4	392.5	451.9	32.3	391.1	357.4	-16.1	- 1.4	- 94.5
Joulukuu ...	35.6	438.4	384.7	26.8	278.4	378.7	- 8.8	-160.0	- 6.0
Yht.	495.4	3,969.9	4,600.3	404.8	4,467.6	4,392.5	-90.6	+497.7	-207.8

Markan arvon kehitys.

Markan kurssin nousukausi.

Markan dollariarvon tasaisesti nousua vuoden 1922 elo—lokakuun aikana vakaantui se saman vuoden marras- ja joulukuulla noin 2.5 centtiin, vastaten dollarikurssia Smk. 40:— . Vuoden päättyessä oli Suomen Pankin dollarinoteeraus Smk. 40:25.

Tammikuun ensimmäisellä viikolla v. 1923 markan dollarinoteeraus kohosi Smkaan 40:75, mutta sen jälkeen se alkoi hiljalleen laskea. Alussa Suomen Pankki osteli markan ulkomaisen arvon nousua, myyden tässä tarkoituksessa markkoja Tukholmassa ja vähissä määrin myöskin Lontoossa. Mutta kun markan ulkomaisen arvon nousutaipumus, etenkin tammikuun lopulla ja helmikuun alussa, osoittautui vakaaksi ja tämä arvo ilmeisesti vielä oli markan kotimaista ostokykyä alempi, ei Pankki katsonut toistaiseksi olevan syytä enää aktiivisella toiminnalla estää markan ulkomaisen arvon nousua. Tämän jälkeen dollarinoteeraus, joka tammikuun 31 päivänä oli ollut Smk. 40:10 ja helmikuun 5 päivänä Smk. 39:95, aleni itsestään, Suomen Pankin ollessa passiivisena, noin 36 markkkaan. Alimmillaan oli dollari tänä kautena maaliskuun 12 päivänä, jolloin se noteerattiin Smk. 35:85. Punnan kurssi taas oli alimmillaan maaliskuun 13 päivänä, jolloin se oli Smk. 168:75. Ruotsin kruunun kurssi oli molempina mainittuina päivinä Smk. 955:— . Nämä dollarin ja kruunun kurs-

sit ovat alimmat koko vuonna esiintyneet.

Suomen Pankin kirjeenvaihtajain tilillä olevat varat (valuuttavarasto) v. 1923.

Päiväys	Milj. mk	Päiväys	Milj. mk
1922		Kesäkuun 23	628.7
Joulukuun 30	708.0	» 30	567.3
		Heinäkuun 7	536.6
1923		» 14	542.3
Tammikuun 8	668.0	» 23	510.8
» 15	712.1	» 31	449.3
» 23	736.6	Elokuun 8	464.9
» 31	760.1	» 15	425.7
Helmikuun 18	757.8	» 23	371.3
» 15	784.7	» 31	347.6
» 23	806.0	Syyskuun 8	457.0
» 28	803.1	» 15	348.7
Maaliskuun 8	814.5	» 22	336.9
» 15	836.6	» 29	282.6
» 23	820.8	Lokakuun 8	301.3
» 31	813.0	» 15	372.7
Huhtikuun 7	791.8	» 23	444.8
» 14	806.4	» 31	556.9
» 23	803.0	Marraskuun 8	781.7
» 30	769.6	» 15	695.7
Toukokuun 8	745.3	» 23	639.4
» 15	724.2	» 30	594.6
» 23	744.5	Joulukuun 8	533.1
» 31	709.6	» 15	509.9
Kesäkuun 8	694.6	» 23	561.5
» 15	657.6	» 31	607.2

Suomen Pankin valuuttavarasto, joka edellisen vuoden päättyessä oli ollut 708.0 milj. markkaa, oli tammikuun ensimmäisellä viikolla vähentynyt 40 milj. markalla, mutta sen jälkeen lisääntynyt niin, että se maaliskuun 15 päivänä teki 836.6 milj. markkaa.

Markan kurssin vakaantuminen.

Odotetun kevätuonin johdosta taapahtui maaliskuun loppupuolella markan arvon kehityksessä käänne. Markan dollarinoteeraus kohosi, nousten maaliskuun 21 päivänä Smkaan 37:20. Mutta kun valuuttain kysyntä ei muodostunutkaan huomattavaksi, vaan Suomen Pankin valuuttavarasto päinvastoin sekä huhti- että toukokuun keskivaiheilla jonakin viikkona nousikin, alkoi dollarin arvo uudelleen aleta ja oli huhtikuun 21 päivänä Smk. 36:05. Jokseenkin tähän vakaantui markan dollariarvo 4 1/2 kuukaudeksi, dollarikurssin liikkuen vain Smkaan 36:05 ja 36:45 välillä. Punnan noteeraus vaihteli maaliskuun 13 päivän jälkeen Smkaan 174:40 ja 164:35 välillä, laskien viimeksi mainittuun arvoon syyskuun 5 päivänä. Ruotsin kruunun kurssi vaihteli samana aikana Smkaan 989:— ja 960:— välillä.

Toukokuun 31 päivänä oli Pankin valuuttavarasto, vaikka siitä kirjanpito-kursseja alentamalla oli poistettu 35.0 milj. markkaa, jotenkin täsmälleen yhtä suuri kuin vuoden alussa eli 709.6 milj. markkaa. Sen jälkeen alkoi se nopeasti aleta toistasataa miljoonaa markkaa kuukaudessa eikä elokuun 31 päivänä, sillä välin tehty 15.0 milj. markan kirjanpito vähennys huomioonottaen, enää ollut kuin 347.6 milj. markkaa. Aleneminen johtui siitä, että osa ulkomaisia Suomen valuutan omistajia alkoi myydä markkojaan Suomessa ulkomaista va-

luuttaa vastaan, nähtävästi arvelen, ettei enempään kurssivoittoon ollut mahdollisuutta. Niinpä yksityispankkien ulkomaiset velat, jotka jo toukokuussa olivat vähentyneet 15.2 milj. markalla, kolmena kesäkuukautena edelleen vähenivät 150.4 milj. markalla. Lisäksi oli melkoinen osa kesän vientiä vastavasta valuutasta edellisen syksyn ja kevään kuluessa otettu etumaksuina, joten uuden valuutan saanti jäi myöhempään aikaan.

Vaikka markan dollariarvon pitäminen vakaana kuluttikin Suomen Pankin valuuttavarastoa, katsoi Pankki olevan syytä pysyttää markan dollariarvon saavutetulla tasolla, jottei markan kurssin huonontuessa rahamme kotimainen ostokyky uudelleen rupeaisi alenemaan ja saavutettu suhteellisen vakaa hintataso siten taas häiriytyisi. Tähän oli sitä enemmän syytä, kun kaikki merkit viittasivat siihen, että se dollarikurssi, jonka maamme talouselämä oli kevään kuluessa luonut, läheltä vastasi markan kotimaista ostokykyä eikä missään tapauksessa ollut siihen verrattuna liian alhainen. Tuon kurssin vallitessa jatkuivat näet taloudellinen toiminta ilman mitään sellaisia häiriöitä, joiden täytyy olla rahan kotimaiseen arvoon verraten liian alhaisten kurssien seurauksina. Vientiteollisuus toimi edelleen täysin voimin, olivatpa vielä elokuussa metsänhinnat vuoden 1913 hyvien hintojen tasalla ja melkoista korkeammalla kuin vuosina 1920—1921. Vain eräät kotimaista kulutusta varten työskentelevät teollisuushaarat kärsivät ulkomaisesta kilpailusta. Rahan kysyntä oli harvinaisen korkeasta korkokannasta huolimatta suuri ja työvoiman kysyntä ylitti tarjonnan. Metallien, koneiden ja kuljetusneuvojen tuonti oli melkoista suurempi kuin edellisenä vuonna, osoittaen varoja tavallista enemmän kiinnitettävän tuo-

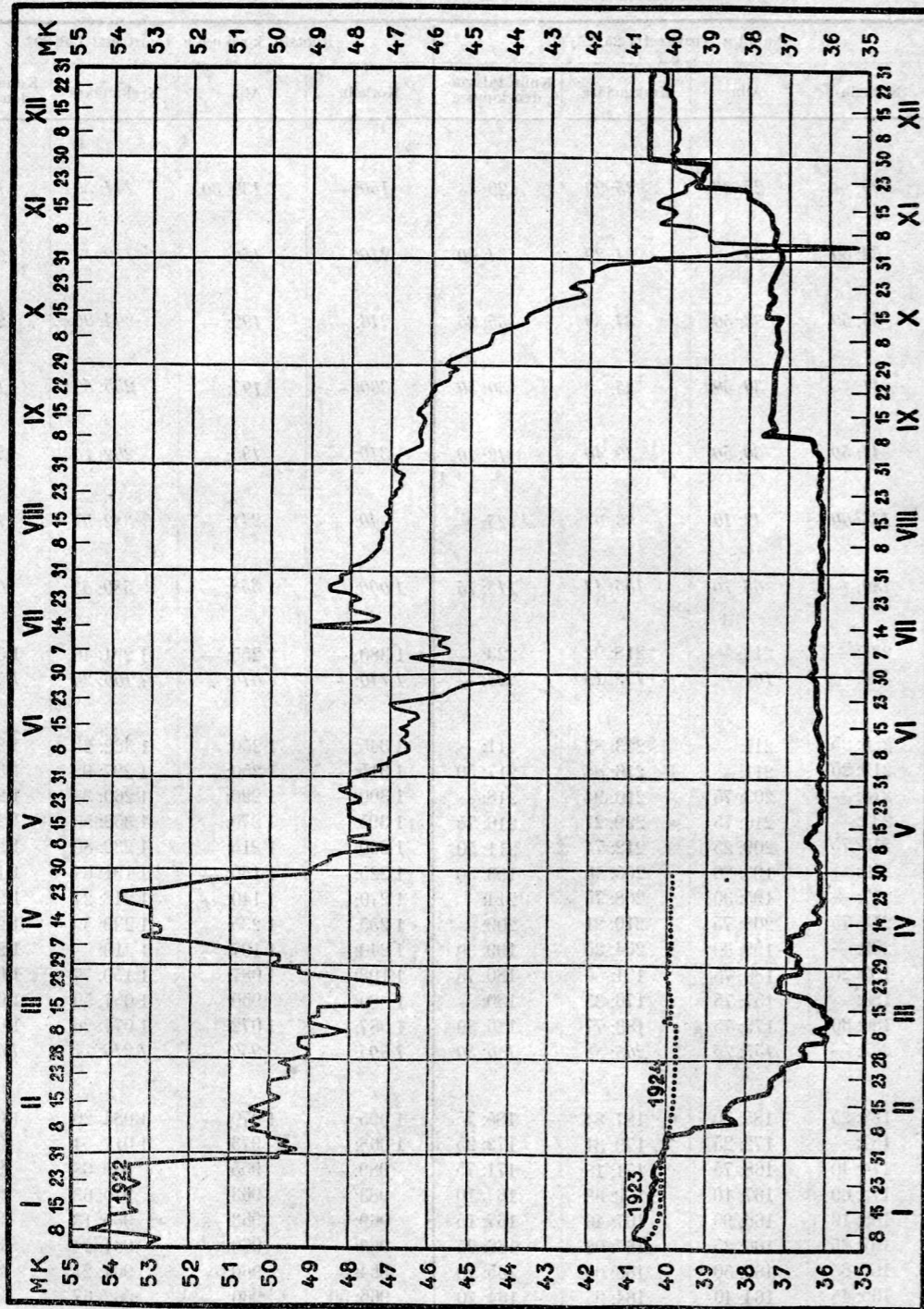
Tärkeimpien rahalajien kurssit vv. 1914—1923

Vuosi ja kuukausi	Dollari (pariteetti 5:18)			
	Korkein	Alin	Keskimäärä	Kuun tai vuoden lopussa
1914				
Tammijoulukuu	5: 90	5: 23	5: 31	5: 90
1915				
Tammijoulukuu	7: 25	5: 90	6: 46	7: 10
1916				
Tammijoulukuu	7: 50	7: —	7: 23	7: 50
1917				
Tammijoulukuu	8: 60	6: 50	7: 44	6: 50
1918				
Tammijoulukuu	9: 90	6: 50	8: 28	8: 85
1919				
Tammijoulukuu	34: —	8: 85	15: 58	32: 80
1920				
Tammijoulukuu	51: 50	17: 40	29: 27	32: 25
1921				
Joulukuu	58: 50	50: 75	52: 94	53: 25
Tammijoulukuu	80: 50	28: —	52: 07	53: 25
1922				
Tammikuu	54: 50	49: 75	53: 11	49: 75
Helmikuu	50: 50	49: 25	49: 90	49: 25
Maaliskuu	50: —	46: 75	48: 29	50: —
Huhtikuu	53: 75	49: —	52: 10	49: —
Toukokuu	48: 75	47: —	47: 89	47: 75
Kesäkuu	47: 25	44: —	46: 21	44: 10
Heinäkuu	49: —	44: 50	47: 06	48: —
Elokuu	48: —	46: 65	47: 11	46: 85
Syyskuu	46: 85	45: 30	46: 07	45: 60
Lokakuu	45: 55	40: 55	43: 24	40: 55
Marraskuu	40: 40	35: 25	39: 42	39: 90
Joulukuu	40: 25	39: 80	39: 95	40: 25
Tammijoulukuu	54: 50	35: 25	46: 62	40: 25
1923				
Tammikuu	40: 75	40: 10	40: 38	40: 10
Helmikuu	40: 05	36: 60	38: 27	36: 60
Maaliskuu	37: 20	35: 85	36: 45	36: 70
Huhtikuu	37: —	36: 05	36: 43	36: 10
Toukokuu	36: 45	36: 05	36: 22	36: 15
Kesäkuu	36: 35	36: 11	36: 19	36: 35
Heinäkuu	36: 38	36: 11	36: 25	36: 15
Elokuu	36: 22	36: 11	36: 16	36: 19
Syyskuu	37: 60	36: 19	37: 07	37: 30
Lokakuu	37: 55	37: 21	37: 35	37: 21
Marraskuu	40: 50	37: 20	38: 06	40: 50
Joulukuu	40: 50	40: 45	40: 50	40: 45
Tammijoulukuu	40: 75	35: 85	37: 42	40: 45

Suomen Pankin noteerausten mukaan.

Punta (pariteetti 25: 22)				Ruotsin kruunu (pariteetti 138: 89)			
Korkein	Alin	Keskimäärä	Kuun tai vuoden lopussa	Korkein	Alin	Keskimäärä	Kuun tai vuoden lopussa
29: —	25: 33	25: 99	29: —	150: —	139: 30	141: 30	150: —
34: 30	29: —	31: 29	34: 30	210: —	150: —	170: 77	210: —
35: 50	33: 50	34: 30	35: 25	216: —	192: —	204: 96	216: —
41: —	30: 50	35: —	30: 50	360: —	193: —	235: 56	195: —
47: 50	30: 50	39: 40	42: 10	310: —	195: —	262: 70	258: —
133: 60	42: 10	66: 97	125: —	740: —	241: —	382: 97	708: —
180: —	65: 70	105: 44	113: 75	1 000: —	358: —	589: 53	641: —
234: —	212: —	218: 92	223: —	1 380: —	1 255: —	1 291: 40	1 330: —
300: —	107: —	199: 18	223: —	1 740: —	610: —	1 166: 25	1 330: —
228: 25	211: —	223: 83	211: —	1 345: —	1 250: —	1 322: 29	1 250: —
219: 25	211: —	216: 84	217: 50	1 315: —	1 250: —	1 297: 92	1 305: —
218: —	203: 75	210: 94	218: —	1 300: —	1 220: —	1 260: 38	1 295: —
237: —	216: 75	229: 27	216: 75	1 395: —	1 270: —	1 352: 50	1 270: —
215: 75	209: 25	212: 74	211: 50	1 260: —	1 215: —	1 232: 80	1 230: —
210: —	193: 80	205: 46	193: 80	1 225: —	1 130: —	1 191: 67	1 130: —
217: —	195: 30	208: 75	214: —	1 270: —	1 140: —	1 218: 27	1 255: —
213: 75	208: 75	210: 21	209: —	1 255: —	1 235: —	1 239: 59	1 237: —
209: —	199: 30	204: 25	199: 30	1 240: —	1 197: —	1 219: —	1 200: —
199: 20	180: 75	191: 55	180: 75	1 198: —	1 087: —	1 150: 77	1 087: —
180: —	157: 75	176: 33	180: —	1 080: —	950: —	1 057: 50	1 073: —
186: 30	179: 75	183: 77	186: 30	1 087: —	1 072: —	1 075: 26	1 087: —
237: —	157: 75	205: 88	186: 30	1 395: —	950: —	1 216: 77	1 087: —
189: 25	185: 50	187: 84	185: 75	1 095: —	1 070: —	1 084: 20	1 070: —
187: —	172: 25	179: 31	172: 25	1 068: —	973: —	1 017: 54	973: —
174: 40	168: 75	171: 18	171: 75	989: —	955: —	969: 68	976: —
172: 60	167: 10	169: 63	167: 10	983: —	963: —	970: 63	965: —
168: 10	166: 90	167: 46	167: 15	969: —	963: —	965: 13	963: —
167: 25	166: 25	167: 02	166: 25	963: —	960: —	961: 24	961: —
166: 65	165: 50	166: 08	165: 70	964: —	960: —	961: 21	963: 50
165: 45	164: 40	164: 95	164: 70	966: 50	960: —	962: 67	965: 50
170: 50	164: 35	168: 44	169: 90	1 000: —	963: —	984: 30	989: 50
170: 35	166: 90	169: 09	166: 90	992: —	980: —	986: —	980: —
176: 40	162: 60	167: 13	176: 40	1 064: —	980: —	1 000: 62	1 064: —
177: 75	175: 50	176: 70	175: 50	1 070: —	1 063: —	1 066: 20	1 069: 50
189: 25	162: 60	171: 10	175: 50	1 095: —	955: —	993: 38	1 069: 50

tantovälineiden lisäämiseenkin. Rautateiden kuljettama tavaramäärä kasvoi ripeästi. J. n. e.

Myös syyt Pankin valuuttavaraston vähenemiseen näyttivät olevan ohimenevää laatua. Tuontienemmyys tammi—toukokuulla oli tosin melkoista suurempi kuin edellisenä vuonna, tehden yhteensä 760.1 milj. mk., mutta vastasi hyvin maassamme sinä vuodenaikana tavallista (v. 1913 oli vastaava luku 76.7 milj. rauhanaikaista markkaa), minkä ohella myöhäinen kevät viivästytti avoveden viennin alkamista ja maahan saapui keväällä otettujen vientituumaksujen vuoksi verraten vähän valuuttoja, vaikka kesä-, heinä- ja elokuun vienti olikin yhteensä 567.3 miljoonaa markkaa tuontia suurempi. Syksyllä näytti tavannukainen Suomen Pankin valuuttavaraston lisääntyminen olevan odotettavissa.

Markan kurssin lasku.

Mutta syksyllä esiintyi useampia uusia markan arvoon vaikuttavia tekijöitä.

Englannissa koko heinäkuun kestänyt satamalakko ja sen aikana satamiin kasaantuneet purkamattomat laivat aiheuttivat vielä elo- ja syyskuullakin kestävä pysähdyksen puutavaran myynnissä, ehkäisten myös etumaksujen saamista. Syyskuun alussa maamme pohjois- ja itäosissa sattuneiden hallowien johdosta levisi se käsitys, että viljan ja väkirehujen tuonti suuresti kasvaisi, mikä alentaisi markan kurssia. Eräiden tuontitavara-alkava hinnannousu kiihdytti jo syyskuun tuontia. Näissä oloissa syntyi maassamme epäilyksiä markan arvon pysyvyydestä, mikä enensi valuutan kysyntää ja vähensi tuntuvasti sen tarjontaa. Tämän johdosta Suomen Pankki katsoi olevan syytä

siirtyä jonkun verran korkeammalle kurssitasolle, jonka puolustaminen olisi helpompaa. Syyskuun 8 ja 15 päivän välisenä aikana dollarin kurssi heilahdelteli Smkan 37:60 ja 37:35 välillä, mutta vakiintui sitten Smkaan 37:35.

Pankin valuuttavarasto, joka Pankin toimesta hankitun melkoisen vientituumaksun johdosta syyskuun 8 päivään oli kohonnut 457 milj. markkaan, aleni kuitenkin edelleen, ollen syyskuun 29 päivänä alimmillaan koko vuonna, nim. 282.6 milj. markkaa. Tähän aikaan Suomen Pankki teki huomattavaan määrään nousevan luottosopimuksen kahden ulkomaisen pankin kanssa markan arvon tukemiseksi. Näiden ostamain Suomen markkain johdosta kasvoivat yksityispankkien ulkomaiset markkamääräiset talletukset lokakuussa 135 milj. markalla. Samaan aikaan puutavara myynti vilkastui ja tavannukaisia vientituumaksuja alettiin taas jossain määrin ottaa. Näissä oloissa saattoi Suomen Pankki pysyttää dollari-kurssin vakaana, syyskuun jälkipuoliskon ja lokakuun ajan Smkan 37:35 tienoilla. Lokakuun 31 päivänä oli dollarin kurssi Smk. 37:21, punnan Smk. 166:90 ja kruunun Smk. 9:80. Myös Pankin valuuttavarasto alkoi kasvaa, tehden lokakuun lopussa 556.9 milj. markkaa. Marraskuun alussa lisäsivät Suomen Pankin valuuttavarastoa valtion Amerikasta, Englannista ja Ruotsista ottamat obligatsiolainat, joiden tuottamista valuutoista valtio silloin luovutti suurimman osan Pankille. Pankin maksettua niillä äskennämainitun luoton nousi sen valuuttavarasto marraskuun 8 päivänä 781.7 milj. markkaan.

Mutta marraskuussa asema jälleen huononi. Englannissa julistetut uudet vaalit lamauttivat puutavaran ja muidenkin vientitavara myyntiä. Heikollainen ruissato ja kaurasadon pilaantuminen ylenmääräisten sateiden vuoksi li-